

Läsnyckel

Jag vet vem du är av Kerstin Erlandsson-Svevar

Hegas arbetsmaterial heter nu Läsnycklar – med lite mer fokus på samtal och bearbetning. Vi vill att böckerna ska räckta länge och att läsaren ska aktiveras på olika sätt, och på flera plan. Ibland fokuserar Läsnyckeln mest på innehållet, ibland mer på genren eller formen, det beror på vilken titel det gäller.

Läsnyckeln till *Jag vet vem du är* kan användas både som lärarhandledning för boksamtal och som ingång för enskild läsning. Välj ut det som passar dina elever!

Före läsningen

Omslaget till *Jag vet vem du är*, är speciellt. Lägg boken framför dig så att du kan se både fram- och baksidan. Titta noga på det, på färgerna och detaljerna och läs titeln. Vem är personen i luvtröjan? Vem är det som springer? Var utspelar sig berättelsen? Vad gör ängeln, draken och hunden där? Vilken slags berättelse förväntar du dig? Vilken stämning förmedlar omslaget? Sammanfatta dina intryck och förväntningar på några rader.

Efter läsningen

Leon dumpade Agnes i ett sms. Enni, som senare visar sig heta Dennis, flirtar per mejl. Agnes undrar varför hennes mamma inte fattar att man inte kan prata om allt på telefon. Olika medier passar olika bra till olika budskap, det är de flesta överens om. Men var gränserna går för vad som går att uttryckas på vilket sätt är mer omtvistat. Diskutera utifrån exemplen ur boken. Vad tycker ni är okej, vad är inte okej? Skulle ni bry er om ett eller flera anonyma mejl? Vilka risker finns det med sms, kärleksmejl och telefonkontakt?

Det tar ett tag innan Agnes vågar lita på att Ennis mejl är ärliga. Läs mejlen från Enni. När blir du säker på att Enni inte försöker driva med Agnes? Vad övertygar dig? Enni litar på att dikterna och de upprepade mejlen visar att han verkligen menar det han skriver. Tycker du att det räcker?

Agnes har svurit på att inte skaffa kille. Det blir bara strul då, säger hon. Vad menar hon, tror du? Har hon rätt? Vad tror du ligger bakom hennes beslut? Tror du att hon kommer att hålla fast vid sitt löfte nu när hon lärt känna Enni? Leta i texten efter ställen som motiverar ditt svar.

Agnes undrar varför vuxna har hemligheter. Hon vill inte att hennes föräldrar ska ha hemligheter för henne. Hon blir besviken på sin mamma för att hon inte invigt henne i planerna på att flytta till Berlin, och hon blir besviken på sin pappa för att han inte berättat att han börjat dejta. Agnes bestämmer sig för att berätta som det är, om hon får barn. Annars blir det nästan som att ljuga, tycker hon. Diskutera vad ärlighet betyder för er. Är Agnes rättvis? Finns det ingen plats för hemligheter i en familj? Eller finns det rentav saker som borde hållas hemliga? Och hur är det med Agnes, har hon verkligen inga hemligheter alls?

Åk du. Det ordnar sig, säger Agnes till sin mamma. Hon bestämmer sig för att hålla det onda inom sig som hon har gjort förut. Det är som om två röster talar i Agnes. Varför tror ni att hon säger något om hon egentligen inte menar? Flera gånger får Agnes rådet att tala ut, men hjälper det att tala ut, även om man inte kan påverka det som sker? Vad händer om man håller det onda inom sig? I kapitel 3 pratar Agnes familj ut, men som läsare får vi bara ta del av en del av samtalet. Vad sägs när Agnes svävar bort i tankarna? Brodera ut dialogen och spela upp scenen med Agnes, hennes mamma och pappa.

Agnes har läst att alla familjer har en livslögn. Har du läst sagan *Kejsarens nya kläder*? Den skrevs av den danske författaren H.C. Andersen och handlar om kejsaren som inte vill se verkligheten som den är. Kejsaren lever i en livslögn, i en föreställning som inte överensstämmer med verkligheten. Agnes funderar på om mammans missfall är en? Gå tillbaka till kapitel 6. Vad i texten talar för att det är så?

Agnes och Kim är överens om att man får bli sur när ens pappa gått och skaffat ny tjej. Agnes pappa märker att Agnes inte vill träffa Anna och det är nära att relationen spricker. När Anna senare kommer på besök, vill Agnes helst inte gå ut och hälsa. Läs sidan 93-95 igen. Har Agnes rätt att vara så ego som hon själv tycker att hon är? Kan du känna igen dig i Agnes? Tycker du att Agnes pappa gjort rätt?

Agnes och Kim är bästa vänner och väldigt olika. Agnes avslöjar till och med att hon säkert skulle varit avundsjuk på Kim om de inte varit så goda vänner. Låtsas att du är Kim eller Agnes och fyll i en sida i en mina-vänner-bok. Skriv under rubrikerna:

Det här är mitt motto:

Det bästa med min bästa kompis är:

Det här avundas jag min bästa kompis:

Min bästa kompis retar sig på mig när jag...

Det här säger min mamma om mig:

Det här säger min pappa om mig:

Det värsta jag vet är:

Senast jag grät var när...

Det här gör mig på bra humör:

Killar är:

Om jag var statsminister för en dag skulle jag:

Om 20 år ska jag:

Det här ska jag aldrig glömma när jag blir vuxen:

Kerstin Erlandsson-Svevar som skrivit *Jag vet vem du är* har valt att låta en tredje-persons-berättare återge berättelsen. Det är det kanske vanligaste berättarperspektivet och både författaren och läsaren observerar vad som sker i berättelsen och får följa

personerna i den. I början av kapitel 8 (sidan 57) och 6 (sidan 42-44) blir perspektivet tydligt. Om berättelsen istället berättats i första-person, hade det varit Agnes röst och tankar som återgivit berättelsen. Vi hade då fått en jag-berättelse. Testa skillnaden genom att skriva om ett stycke i jagform.

Arbeta vidare

1) Kommer du ihåg hur du tänkte kring omslaget och boken innan du började läsa den? Gå tillbaka till dina anteckningar. Stämde dina förväntningar in på boken? Tycker du att omslaget passar till boken eller tycker du att illustratören borde ha gjort på ett annat vis?

2) Enni skriver haiku-dikter till Agnes. Haiku är en dikt i miniformat. Ursprungligen kommer versmåttet från Japan. Den japanska haikun skrivs lodrätt med japanska tecken. Den haiku som skrivs i vår del av världen har tre rader och skiljer sig något från den japanska. Vi ska pröva på en lätt modifierad version. Vår haiku är uppbyggd så här:

5 stavelser

7 stavelser

5 stavelser

En stavelse innehåller en vokal, alltså a, e, i, o, u, y, å, ä eller ö. Gå tillbaka till några av dikterna, läs dem igen, stryk under stavelserna och klappa dem med händerna. Du hittar dikterna på sidan 31, 46, 47, 59, 60, 71, 73, 74, 89, 91, 96, 107, 114, 119.

Traditionellt handlar haiku-dikter om naturen, känslor och upplevelser. Sista raden bjuder på en överraskningseffekt.

Nu är det din tur att skriva en egen haiku. Du kan utgå från känslor, ljud, lukter, platser, årstider, din favoritmat, djur etc. Du kan också låta dig inspireras av *Jag vet vem du är* eller 2013 års nobelpristagare i litteratur, Tomas Tranströmer, som skrivit mycket haiku.

3) När Agnes tagit mod till sig och svarar Enni använder hon en känslöikon och klistrar in en smiley. Hon skriver: *Jag vet vem du är*. ☺. Läs svaret högt med inlevelse. Håll sedan för ikonen med handen och läs svaret igen. Hur förändras meddelandet? Diskutera vilken funktion ikonen har. Hade effekten blivit annorlunda om punkten kommit efter ikonen?

Skriv av mejlet, men ersätt ikonen med ord. Jämför era mejl och försök enas om vem som lyckats bäst med att förmedla känslan.

Vilka andra känslöikoner känner ni till som skulle kunnat passa i mejlet? Prova att sätta in dem. Hur förändrar de meddelandet? Samtala i klassen.

4) Ennis dikter innehåller dold information. Lästa på rätt sätt avslöjar de hans riktiga namn. Man kan säga att hans meddelanden är krypterade. Kommer du kanske ihåg rövarspråket i Astrid Lindgrens böcker om Kalle Blomkvist? Där använder Kalle och hans vänner ett krypterat språk så att de vuxna inte ska förstå dem. I rövarspråket

lägger man till ett o efter varje konsonant och därefter samma konsonant igen. Vokalerna ändras inte.

Ex: Jag talar rövarspråket → Jojagog totalolaror rorövovarorsospoproråkoketot

Pröva att skriv bokens titel på rövarspråket.

Kryptering har också använts i krig för att hemlighålla information. För att undvika att fienden ska få reda på informationen har den ändrats så att bara de som känner till koden har kunnat ta del av den. Ett enkelt sätt att kryptera ett meddelande är att förskjuta alfabetet ett visst antal steg. Förskjuts alfabetet 2 steg kan det bli så här:

Enni är cool → Gppk at eqqn

Använd koden och skriv ett kort meddelande till en klasskamrat.

En mer avancerad krypteringsmetod är att skriva ett mejl/ett brev där begynnelsebokstäverna i varje mening tillsammans bildar det kodade meddelandet. Pröva detta! Utgå från det meddelande du vill kryptera och sätt igång. Ett ganska kort meddelande räcker, annars blir brevet jättelångt.

5) *Men du är hopplös! Du kan ha hundra killar efter dig utan att du märker det*, säger Kim till Agnes. Det är inte alltid man märker när någon gillar en och det är inte alltid så lätt att visa att man tycker om någon. Vilket tycker du är det bästa sättet att visa att man gillar en person?

Mycket läsnöje!